

Hoe het de huiszwaluwen verging in 2013

Vele vogelaars en bewoners van de locaties waar genesteld werd, meldden dat de zwaluwen dit jaar laat arriveerden. Ook bestond de indruk dat er minder waren dan vorig jaar. Niets is wat het lijkt. Dit jaar waren er waarschijnlijk minstens zoveel broedparen al in 2012. De onzekerheid wordt veroorzaakt doordat in één gemeente niet is geteld.

Dick Jonkers

Algemeen

Nadat het in mei en juni vrij koel en droog was geweest, was het in juli zeer warm, zonnig en droog. In augustus bleef het vrij warm en zonnig (KNMI 2013). Al met al was het geen slechte zomer voor de paren die zich hadden gevestigd. Er waren op enkele paren na 200 vestigingen in het gebied tussen Vecht en Eem. Zelfs al zou in de niet onderzochte gemeente Loosdrecht wel zijn geteld, dan nog was het aantal weer minder dan in 2012. Nu waren er 859 paren, die op 197 adressen huisden (figuur 1). De in de aanhef van dit artikel gemelde late aankomst had kennelijk geen effect op de bezetting.

Lokale gegevens hoeven nog geen beeld te geven van de landelijke ontwikkelingen. In de Zaanstreek viel de stand, als die wordt vergeleken met het voorgaande jaar, ook nog wel mee. Er was een kleine afname van het aantal nesten. Er waren 10 nesten minder, wat resulteerde in een afname van 6% (mondelinge mededeling Martien Roos). Van andere delen van het land zijn nog geen gegevens bekend. In Leusden was het aantal broedparen nog nooit zo hoog. Hier leefde de stand op na een dal van 29 paren in 2012 naar 74 paren dit jaar. Het piekjaar was tot nu toe 66 paren in 2011 (schriftelijke mededeling Sjef Staps).

Vechtplassengebied

In de tien getelde gemeenten die zich in het Vechtplassengebied bevinden hebben 516 paren gebroed. Zestig procent van de paren van het totale onderzoeksgebied is dus aanwezig in dit waterrijke areaal. Toch is het nu al het derde jaar op rij dat hun aantal is achteruitgegaan, als was dit veel minder dan in het jaar ervoor. De ontwikkelingen per gemeente waren hier wisselend. In zes ervan nam de huiszwaluw toe en in vijf was er een afname. Die was het grootst in Muiden/Muiderberg, waar de stand

terugliep van 275 paren in 2012 naar 212 paren in 2013. Alleen al in de Noordpolder beoosten Muiden vielen er meer nesten af van een boerderij dan er bij gebouwd werden. Alleen al aan dit pand waren er dertig nesten minder dan vorig jaar. In Loenen a/d Vecht bevonden zich twee nieuwe vestigingen. In Nederhorst den Berg was bijna een derde van het totale aantal nesten aan één huis aanwezig. Tot vrij laat in het jaar waren er nog jongen in de nesten van het dorp Vreeland. Vermoedelijk was dit het gevolg van de zeer matige weersituatie in het voorjaar en de daarop volgende goede zomer.

Het Gooi

Deze regio was goed voor 124 nesten; vorig jaar waren dat er 94. In drie gemeenten ging de populatie er op vooruit en er waren twee gemeenten waar die afnam. Voor het oude dorpsdeel van Blaricum lijkt het of het voor de huiszwaluwen het eind van het verhaal is. Er resteerde nog maar één paar. In de Blaricummeent, waar steeds meer nieuwe huizen worden gebouwd, wordt niet genesteld. Deze nieuwbouwwijk die dicht bij het Gooimeer ligt, biedt door de bouwwijze geen nestelmogelijkheden. Hilversum deed het dit jaar bijzonder goed, maar net als in alle voorgaande jaren geldt dit alleen maar voor het deel waar de uitgestrekte waterrijke Hilversumse Meent zich bevindt. Aan de opstallen van een nog niet zo lang geleden gebouwd agrarisch bedrijf nestelden nu 25 paren.

Eemland

Dit gebied kreeg een grote klap te verduren. Van de 263 paren in 2012 in Eemnes waren er nu in 2013 nog maar 181 over. Aan een schuur in Eembrugge broedden net als vorig jaar weer 31 paren en in Eemdijk liep de stand iets terug. Alleen al 46 nesten verdwenen door het in de

kiem smoren van het nestelen en schilderwerkzaamheden. Bovendien zette het herstel bij een boerderij waar altijd een zeer grote kolonie huisde niet door. Aan de daar in 2012 aangebrachte schuifdeuren van een wagenloods bleven de mogelijkheden voor vestiging klein. Verder waren er nog zeven locaties die dit jaar niet bezet waren.

Kunstnesten en zwaluwtillen

Lange tijd is gedacht dat kunstnesten de oplossing zouden vormen om de achteruitgang tot staan te brengen. De resultaten waren wisselend. Ook dit jaar bleek weer dat in een aantal gevallen kunstnesten wel bezet waren, maar vaak ook niet. Een groot succes is een schuur in Eembrugge, waar nu voor het tweede achtereenvolgende jaar alle 31 nesten bezet waren. Er zijn echter ook nogal wat gevallen bekend van huismussen die als krakers fungeerden en alle kunstnesten gingen bezetten. Op één adres heeft dat geleid tot het verwijderen van alle kunstnesten. Er wordt nu nagedacht of het aanbrengen van een steunrandje wellicht een oplossing kan zijn.

De drie zwaluwtillen zijn nog steeds geen succes. Het aanbrengen van kunstnesten, noch het ruw maken van de aanhechtingsplaatsen hebben tot enig resultaat geleid. Aan de omgeving kan het niet liggen. Er is rond de tillen voldoende mogelijkheid om nestmateriaal te vergaren. Geschikt foeragegebied is volop aanwezig. Er wordt nu overwogen of het afspelen van loggeluid de huiszwaluwen ertoe kan verleiden om te gaan broeden aan de zwaluwtillen.

Ook elders in Nederland is de bezetting van zwaluwtillen vrijwel zonder succes gebleven (de Jong & van Berkel 2014).

Koloniegrootte

Exacte vergelijkingen maken met de koloniegrootte in dat jaar is door het in de aanhef van deze paragraaf vermelde helaas niet mogelijk. Wel waren wat nieuwe vestigingen, maar die zetten geen zoden aan de dijk. Tegelijkertijd verdwenen er namelijk ook weer. Er waren dit jaar 90 plekken waar huiszwaluwen met een paar broedden. Het aantal kolonies met 2-5 paren daalde fors, terwijl de vestigingen met 6-10 nesten in dezelfde orde van grootte bleven.

Dat geldt op ook voor de categorie met 26-51 nesten. Van deze schaars aanwezige bolwerkjes waren er net als vorig jaar drie aanwezig. Er is nu nog maar één vestiging waar zich meer dan vijftig nesten bevinden. Het is een boerderij aan de Noordpolderweg in Muiden, waaraan 121 paren hun nesten hadden gebouwd.

Gemeente	Aantal nesten	
	2012	2013
Muiden/Muiderberg	275	212
Weesp	74	85
Nigtevecht	36	34
Nederhorst den Berg	48	37
Vreeland	22	29
Loenen a/d Vecht	45	42
Nieuwersluis	4	5
Ankeveen	17	24
's-Graveland	26	34
Kortenhoef	12	14
Loosdrecht	36	?
Hollandsche Rading	36	35
Hilversum	20	59
Naarden	24	29
Blaricum	4	1
Eemnes	163	86
Eembrugge	31	31
Eemdijk	69	64
Totaal	898	859

Nieuwe teller gezocht

Het merendeel van de tellers ziet kans om ieder jaar weer tijd vrij te maken voor het onderzoek. Af en toe dreigt er een gat te vallen en dat is in 2014 het geval. Voor het buitengebied voor Naarden heeft Nico Klippel afgehaakt. Onafgebroken heeft hij vanaf 1984 zijn huiszwaluwtellingen uitgevoerd! Wie wil zijn telling overnemen?

Onderzoekmedewerkers

Het samenstellen van dit verslag zou niet mogelijk zijn geweest zonder de trouwe hulp van degenen die naar buiten gingen om te kijken op welke adressen de huiszwaluwen nestelden. In 2013 waren dat de volgende personen: G. Bieshaar, E. de Bruin, R. van Dijk, A. Driessen, W. Fokker, D.A. Jonkers, L. de Groot, Y. de Groot, N. Klippel, W.L. Langendorff, M. Pieren-Olijhoek, A.M. van der Poel, K. Pranger, W. Schoeman, P. Schut, A. van Soest, S. Staps, G. van Steennis, H. van Tol, en M. van der Weyden.

Geraadpleegde literatuur en andere bronnen

Jong, W.W. de & Berkel, W. van (2013). Huiszwaluwtilten, hoe is de stand? Themanummer huiszwaluwen. Het Vogeljaar 61(4/5): 218-223.

Jonkers, D.A. 2012. Huiszwaluwen duiken in 2012 in een diep dal. De Korhaan 46(5): 182-185.

Internet: KNMI 2013. Maand- en seizoenoverzicht. (www.knmi.nl/klimatologie/maand-en-seizoenoverzichten)